caal bestuur thans van een „onafgebroken bestaan van Amsterdam's Kerkeraad" spreekt.

Het protest tegen de valsche voorstelling, die met dit kerkelijk jubileum verbonden wordt, is dus volkomen juist. En wanneer mannen als Plancius, Trigland en anderen, die in de gouden eeuw van onze kerkhistorie, den roem van Amsterdam's Kerk en Classis hebben uitgemaakt, uit hun graven konden opstaan, ze zouden de eersten zijn, om te protesteeren tegen een jubileum, waarbij *hun namen worden verheerlijkt*, maar waarbij de beginselen, die hun boven al heilig waren, in het aangezicht worden geslagen.

Waar de valsche voorstelling, alsof de Ned. Herv. Kerk de wettige voortzetting is van de aloude Gereformeerde Kerken in ons vaderland, van deze zijde zoo stelselmatig wordt gepropageerd, daar hebben onze Gereformeerde Kerken dubbel toe te zien, dat zij niet door een onjuiste kerkelijke terminologie aan deze voorstelling voedsel geven.

Wanneer men in een onzer *Gereformeerde Kerkboden* leest:

— „Heden herdenkt de Gereformeerde Kerk alhier haar 50jarig bestaan. De tegenwoordige predikant is haar negende leeraar." —

dan mag de bedoeling dezer mededeeling nu niet zoo slecht zijn, maar wie zoo schrijft, schijnt de historische continuïteit te verwaarloozen, draagt koren op den molen van Dr. Vos c. s. en geeft hun gelijk, die van een „350jarig onafgebroken bestaan der Hervormde Kerk" spreken.

Spijkers op laag water zoeken, is onze gewoonte niet. Maar een zacht protest mocht niet achterwege blijven, waar zulke mededeelingen allicht naar buiten den indruk zouden kunnen geven, alsof de Gereformeerde Kerken haar pretentie hadden opgegeven, van de wettige voortzetting der oude Gereformeerde Kerk in ons vaderland te zijn.

En in 1834 en in 1886 is uitdrukkelijk uitgesproken, dat men geen *nieuwe kerk* stichtte, maar de verbasterde kerk tot reformatie brengen wilde.

Voor Kootwijks Scholen.

Ingekomen bij Ds. Houtzagers: Van Ds. Brenkelaar te Bodegraven, gevonden in de collecte *f* 1 02.

In hartelijken dank ontvangen.

D. HULLEMAN,

Kootwijk. *Penningmeester.*

Uit de Pers.

Het *Zionisme* is een machtige beweging in de Joodsche wereld, die zeker de aandacht verdient.

Naar aanleiding van het 6de congres der Zionisten, onlangs te Bazel gehouden, en waar men besloten heeft, de mogelijkheid van Joodsche kolonisatie op Engelsch grondgebied in Afrika te onderzoeken, schrijft Dr. A. Kuyper Jr. in de *Friesche Kerkbode* het volgende over het streven der Zionisten, dat grootendeels ontleend is aan Max Nordau's boek over het Zionisme:

Men kan het Zionisme, aldus Nordau, als iets *oids* of als iets *nieuws* beschouwen. Twee duizend jaren bijna wordt het hart der vrome Joden verteerd door een vurig verlangen en diep gevoeld heimwee naar het oude eiland der vaderen. Daar was, en is ook nu nog een verwachting van den Messias, die als De Beloofde komen zal om het Joodsche volk uit de nationale ellende te redden, en tot groote glorie in het midden der volkeren te brengen. In zooverre is het Zioni me eeuwen oud, dateert het vanaf de verstrooiing der Joden onder de volk ren, en is het te vereenzelvigen met hun Messias geloof.

In het midden der 18e eeuw echter verloor een groot deel van het Joodsche volk dit zijn Messias geloof, en verloor tengevolge daarvan tevens het heimwee naar Zion. De oorzaak hiervan was datgene wat men gewoon is te noemen de Aufklärung, de rationalistische verlichting, waarvan Moses Mendelssohn bij de Joden de trouwelooze profeet was. In het midden der 19e eeuw noemden zij zich bij voorkeur »Reform Joden", d. w. z. Joden die zich niet langer vreemdelingen en bijwoners voelden, maar dat land als hun volle vaderland erkenden waar zij geboren en getogen waren. Hunner is het spotwoord: »als het Joodsche rijk in Palestina hersteld wordt, laat mij dan maar gezant in Parijs mogen zijn." De idee zelfs van een Joodsch volk, van eene Joodsche natie liet bij hen geen spoor achter. Het *volksbewustzijn* ging bij hen te loor.

De Reform Jood wil, uit den aard d r zaak, van het Zionisme niets weten. Eer drijft hij er den spot mee; z. i. moet de Jood ophouden Jood te zijn, en zich assimileeren aan het volk in welks midden hij leeft.

Maar daar zijn ook »*Nieuwerwetsche Joden*". Zij willen zeer beslist het Joodsche ras in stand doen blijven het Joodsche type als zoodanig handhaven, a n het Jodendom een eigen *volks*bestaan verzekeren, en daarom die voorwaarden trachten te verkrijgen die onmisbaar zijn ter bereiking van dat doel, n. l. de herovering van hun verloren land. In de verstrooiing is dit, gelijk ze maar al te wel weten eene onmogelijke zaak. Dies willen ze het daarheen leiden dat de Joden als zelfstandig volk hun nationaal leven kunnen leven, op vaderlandschen bodem, en alle werkzaamheden op alle terreinen des levens kunnen verrichten van een beschaafd volk, maar dan op Joodsche wijze.

Het zijn die »Nieuwerwetsche Joden" nu, die de banier van het Zionisme omhoog hebben geheven. Zij braken met alle Messias geloof, zij bedoelden gansch iets anders dan het eeuweno de Messiaansche Zionisme, dat naar Zion verlangde in mystiek verband met den Beloofden Messias; ze verlangen naar Palestina terug zonder eenige gedachte nopens den Messias daaraan te verbinden. Het is een »nieuwerwetsche Zionisme" van de »nieuwerwetsche Joden". Ze noemen het dan ook zelf, ter voorkoming van alle misverstand, niet anders dan »*Politiek Zionisme*."

Dat hedendaagsche Zionisme stoelt niet op een religieuzen wortel, maar is geboren uit Joodsche trotschheid op hun overoud geslacht en kreeg steeds meerder vastigheid door het anti Semitisme, waaronder de Joden van alle landen meer of minder te lijden hebben. Het Zionisme is het, te midden van allerlei verdrukking, ontwaakte nationaliteitsgevoel van het »volk zonder land"; het wil den ouden Joodschen stamboom weer doen opleven, maar dan den wortelplanten in dien bodem waar de plant thuis behoort en welig tieren kan.

Als men nu de vraag stelt, wat hebben de Zionisten tot dusverre *gedaan* behalve hun spreken en debatteeren op Congressen, dan kan worden geantwoord dat zij, in afwachting van de dingen die komen zullen, de thans in Palestina wonende Joden krachtig hebben gesteund; het verblijf voor hen daar niet alleen mogelijk maar zelfs gemakkelijk hebben gemaakt door financieele hulp; dat zij voortdurend pogingen in het werk stellen om in Palestina den Joodschen Landbouw en Joodsche nijverheid er boven op te helpen; dat zij de Joodsche School te Jaffa haar bestaan verzekerd hebben; dat zij i. e. w. het zwakke dat in Palestina nu aanwezig is, maar versterven zou als geen hulp daagde, met de grootste krachtsinspanning hebben versterkt.

Op de goed ineengezette *organisatie* der Zionisten wezen we reeds in ons vorig artikel. Ze hebben een Hoofdbestuur, waarin alle landen met Joodsche bevolking vertegenwoordigd zijn. In Weenen zetelt een permanent Comite van Actie. Om geld is de Jood nooit verlegen, zij wisten hun Bank-Instelling wel tot stand te brengen, en iedere Jood betaalt gaarne zijn jaarlijksche Sikkel ter waarde van een halven gulden. De Joodsche Koloniale Bank beschikt nu reeds over een kapitaal van 25 millioen gulden, terwijl zij ook nog een afzonderlijk Nationaal Fonds hebben, dat over 200,000 pond beschikken kan. Eindelijk hebben zij nog hun officieel orgaan *Die Welt* een blad dat wekelijks verschijnt, terwijl een 40 tal meer of minder groote tijdschriften hulpdiensten verrichten om de gedachte van *Die Welt* te doen doordringen in alle Joodsche rangen en standen.

Als de Joden hunne Zionistische vergaderingen houden, sturen zij vast op één doel aan. Zij bespreken onderling de geschiedenis van hun volk, en wekken elkaar op tot dege studie van de Joodsche taal en letterkunde. De een maakt den ander trotsch met de gedachte dat hij zoo waar een Jood is. Een Jood wordt dusdoende methodisch bewerkt, zijn hoofd fier omhoog te houden, trotsch te zijn op zijn afkomst, en met souvereine minachting neer te zien op al de ijdele pogingen van het anti-Semitische der Jodenvervolgers.

Nu hebben we gezien, in het artikel van de vorige week, hoe Dr. Herzl den Sulan van Turkije bezocht en ernstige onderhandelingen aanknoopte om Palestina voor de Joden machtig te worden. Dat mislukte. Toen zou men het schiereiland Sinai gaan bewonen. Maar dat was niet bewoonbaar te maken. En nu komt Engeland als een redder uit den nood en biedt in Oost-Afrika een landstreek den Joden aan, ten einde zij daar hunne volksplanting kunnen vestigen. Men heeft een commissie benoemd om dat gewest te gaan onderzoeken. Maar zeer velen willen er niet heen, al valt dat rapport ook nog zoo gunstig uit, omdat Palestina voor hen de conditio sine qua non — de voorwaarde zonder welke niets! — is waarop zij aan het Zionisme meedoen, en Zionist willen worden of blijven.

Naast dit *politieke* Zionisme, dat de Joden als zelfstandig volk weer wil terugbrengen naar Palestina, als *hun* land, staat het cultuur-Zionisme onder leiding van Achad Ha Am.

En nu is er ook een Zionisme onder de Joden dat over geen kolonisatie in Palestina denkt, maar als hoogste doeleinde najaagt de verwikkering van het ingeslapen nationaliteitsgevoel, en tevreden zal zijn als dat weer verlevendigd is Dat Zionisme heet het »Cultuur-Zionisme" en roept om eene afzonderlijke organisatie voor het beoefenen en steunen van de Joodsche wetenschap, en wil de Hebreeuwsche taal weer tot een *levende* taal maken. Dat Zionisme wil op alle plaatsen Joodsche scholen bouwen om een specifiek Joodsche opvoeding gewaarborgd te zien. Het onderwijs moet op nationale leest geschoeid zijn. Het Hebreeuwsch mag niet slechts dienen om enkele gebeden en formulieren te kunnen opzeggen bij plechtige handelingen, maar moet weer de taal worden waarin gedacht en gesproken, in één woord geleefd wordt.

De leider van dat Cultuur Zionisme noemt zich Achad Ha-Am. Hij sprak het profetische woord uit »De stichting van één Joodsche Universiteit, van één Joodsche Kunstschool als *geestelijk* centrum, zou van grooter beteekenis zijn dan die van honderd koloniën. Daar zouden zich de intellectueele krachten van het Joodsche volk kunnen concentreeren, de nationale individualiteit zich vrij kunnen ontwikkelen en onttrokken worden aan den hypnotischen invloed dien de haar omringende samenleving op haar uitoefent."

Achad Ha-Am heeft de groote beteekenis eener Universiteit, als geestelijk centrum, doorgrond en haren verreikenden invloed overzien.

Wij brengen hem ons saluut!

Dat Cultuur-Zionisme heeft geen behoefte aan eigen bodem, maar wel aan wetenschap, beschaving, kunst, politiek enz. enz.

Wat deze beweging voor de toekomst brengen zal, kan niemand profeteeren.

Maar volkomen terecht merkt Dr. Kuyper op, dat dit Zionisme met de verwachtingen van het Chiliasme niets te maken heeft:

Misschien zal het opkomen van deze Zionistische beweging, zoo die van het idieeel Cultuur-Zionisme, als die van het practisch Politiek-Zionisme, hier en daar voedsel geven aan het bijna uitgedoofde vuur van het Chiliasme.

Misschien zal iemand zeggen: de Joden gaan naar Palestina terug; het tijdstip hunner bekeering nadert; zij zullen hun Messias vinden. En dan gaat het Duizendjarige rijk in, en komt Christus weder!

Maar men zij nuchter, en geve acht op de teekenen der tijden. De Joden *willen* naar Palestina, maar.... ze *zijn* er nog niet. En al kwamen ze er, wat zou het nog? Voorts, die wensch van hun hart komt op uit bloot-natuurlijke oorzaken. Ze worden gehaat, veracht, vervolgd, en zoeken nu een »veilige wijkplaats voor de moede zwervelingen, een eigen haard voor hen die niet dan noode geduld worden aan den disch der volken.' Ze zoeken rust voor het hol van hun voet.

De Jood verlangt naar Zion, bloot voor zijn natuurlijk leven, maar niet voor het leven zijner ziel. Er is een zuiver menschelijk heimwee naar het aardsche Zion. Maar het Jeruzalem dat boven is, dat kennen zij niet. Zij hebben den Messias verworpen, en.... zij verwerpen Hem nog Hem die alleen hen helpen kan.

En driest spraken zij het uit dat zij de Messias verwachting hebben prijs gegeven, de mystiek des harten bannen, en met de religie hebben gebroken.

Het Joodsche Zionisme mist helaas elk geestelijk element.

Arme Zionisten! Uw huis is u woest gelaten. Gij klaagt Wij zijn een volk zonder land. Maar wij roepen roepen u toe: Gij predikt een Zionisme,... zonder Zion. Zonder het Zion dat boven is, kan geen *waarachtig* Zionisme gedacht worden of bestaan. Wij bidden voor u: Heere, open de oogen der Joden dat zij *Uw Zion* mogen zien en aanschouwen, opdat daar naar het zalig heimwee van hun wedergeboren hart moge uitgaan, Uw naam tot lof en prijs!

Officieele Berichten.

De cl. Franeker, bijgestaan door de Prov. Deput. heeft in hare verg. van den 10 Sept. 1903 peremptoir onderzocht] [den Eerw. heer Aalders, ber.; pred. te Tzummarum, en met alle stemmen dien broeder toegelaten tot de bediening des Woords en der Scramenten.

Namens de classe,

J. C. Balhuizen.

h. t. Scriba.

De arbeid onder de Hollanders te Essen a. d. Ruhr.

In de verantwoording van giften, opgenomen in ons vorig nummer, slopen eenige onjuistheden in. Daarom volgt hier, op verzoek, herplaatsing van het eerste deel, over de ingekomen giften handelend:

In de laatste drie maanden kwamen voor bovengenoemden arbeid de volgende giften in:

Van mej. F. A. te Groningen *f* 1.— en van de Geref. Kerken te Dieren *f* 2.42; Amsterdam *f* 10 —, Overtoom *f* 2.—, Nes en Wierum *f* 1 —, Blokzijl *f* 2.— en Rozenburg *f* 2.—. Totaal dus *f* 20 42. In dienzelfden tijd stelden de vrienden te Essen mij ruim *f* 64.— ter hand. In 't geheel waren dus de ontvangsten in drie maanden ruim *f* 84 —. Aan lokaalhuur en aan reis en verblijfkosten moest van Juni tot September worden uitbetaald eene som van ± *f* 180.—

Er is dientengevolge weer groote behoefte aan steun. Alleen wanneer ons meer gitten worden toegezonden, dan tot hiertoe het geval was, kan deze arbeid worden voortgezet.....

Namens Dep. a. h.

Winterswijk. Ds. G. Renting.

Kort verslag van de vergadering der Classis Utrecht op Woensdag 2 Sept. 1903.

Ds. Ruijs opent als Praeses de samenkomst en gaat, nadat Ps. 27 vs. 5 gezongen en 2 Tim. 2 voorgelezen is, voor in den gebede. Ds. van Bueren fungeert als Scriba, Ds. Buitenhuis als Assessor.

Uit de credentiebrieven blijkt, dat vertegenwoordigd zijn 15 Kerken. door 26 Dienaren en Ouderlingen; aan 4 afgevaardigde Diakenen wordt, de redenen hunner afvaardiging gehoord, keurstem verleend.

Notulen der vorige vergadering voorgelezen en gearresteerd.

Ds. van Minnen wordt toegesproken door den Voorzitter, naar aanleiding van zijn 30 jarig verblijf te Utrecht, en bidt hem 's Heeren zegen toe, met den wensch, dat Z.E.W. nog lang gespaard moge blijven voor die Kerk, en voor onze Classis, waarin zijn arbeid zeer gewaardeerd wordt.

Ds. Fernhout rapporteert over de ontvangen collecten voor het Studiefonds, die in Juni 1902 zijn geïnd, en deelt voorts mede, dat er een collecte door hem is ontvangen voor de hulpbehoevende Kerken van de Kerk van Benschop. Aan de Kerk van IJselstein wordt een collecte teruggegeven die zij te veel stortte voor het Studiefonds.

De Voorzitter stelt voor, het onderzoek volgens art. 41 K. O. en art. 25 Class. Regeling voor ditmaal na te laten, althans ten opzichte van die Kerken, die door kerkvisitatoren bezocht zijn en waarvan de rapporten aanwezig zijn. Dat zijn de Kerken van Amerongen, Driebergen, de Bildt, Benschop, Vreeswijk, Linschoten, Vleuten, de Meeren, Doorn, Utrecht en Zuilen. De Kerk van Driebergen vraagt het oordeel der Classe, hoe de Kerkeraad in zijn geheel als Doopsgetuige heeft op te treden. De Classis oordeelt, dat één der Kerkeraadsleden als zoodanig wordt geïmandateerd, om namens den Kerkeraad te antwoorden, die echter in zijn geheel getuige blijft. Benschop vraagt, hoe te handelen met 3 huisgezinnen, die zich wenschen te voegen bij de Geref. Kerk van Oudewater. Deze vraag wordt commissoriaal gemaakt. Ds. Buitenhuis en Fernhout worden als zoodanig benoemd met den consulent Ds. v. Velzen en zullen Polsbroek en Benschop bezoeken. Zuilen klaagt over de ongeregelde vervulling der vacatuurbeurten.

Vleuten en De Meern vraagt of het geoorloofd is, dat er een broeder en zuster geschrapt worden als leden der Kerk op hun eigen verzoek. De Classis keurt dit goed. Zeist vraagt de hulp van de Classis ten opzichte van de beroeping van Ds. Verhoeff en de approbatie daarvan, en ontvangt daaromtrent inlichting. Er zal een buitengewone Classis worden aangeroepen voor deze zaak tusschen 6 en 18 Oct. in overleg met den Consulent. IJselstein vraagt een steun van *f* 50.—. Ds. van Minnen dankt.

Wordt voorlezing gedaan van een schrijven van Ds. Klaarhamer, mededeelende, dat hij om gezondheidsredenen niet aanwezig kan zijn.

Verzoek ingekomen van de zusters Mulder en De Veer om afschrift te ontvangen van het Classis besluit, in haar zaak genomen. Dit zal geschieden.

Aan de orde: Bezwaar van den Kerkeraad der Kerk te De Bilt. Wordt voorlezing gedaan van onderscheidene stukken deze zaak betreffende. Na lange discussie wordt besloten, de Kerk van de Bilt te adviseeren de hulp van twee genabuurde Kerken in te roepen en wel de Kerken van Utrecht en Zeist, waarin de Kerk van de Bilt bewilligt.

Ds. Barger brengt verslag uit van de laatstgehouden Prov. Syn. Wordt voorlezing gedaan van een schrijven van Ds. A. M. Donner, inhoudende wat ieder der Classen uit de Prov. hebbe te betalen aan de kas voor Emer. Pred Weduwen en Weezen.

Komt in behandeling het voorstel van de Kerk te Zeist, aldus luidende: een nieuwe regeling van den omslag voor de bijdragen voor de kerken, die niet hare verplichting art. 13 K. O. kunnen nakomen. Het voorstel wordt door br. Roodhuizen toegelicht. Dienovereenkomstig wordt, na lange discussie, besloten, voor dezen classicalen aanslag. Later zal een definitieve regeling worden vastgesteld.

Door Ds. Buitenhuis wordt het voorstel van de Kerk van Vreeswijk ingeleid, aldus luidende: De classe overwege, hoe onze Classicale Vergaderingen meer dienstbaar kunnen gemaakt worden aan den geestelijken welstand der Kerken.

Hij wijst aan, hoe dat zal kunnen geschieden en spreekt daarover zeer breedvoerig. Hij wenscht, dat we als ambtsdragers elkander tot een hand en een voet zullen zijn. Men is in de Classis Amersfoort tot eenzelfde gedachte gekomen. Bewijs, dat dit een behoefte is van den tegenwoordigen tijd. Er zou een zegen en een kracht van uitgaan voor de Kerken der Classis. De wenschelijkheid van de zaak wordt door de Classis erkend. De Commissie voor de Zending zal deze zaak voorbereiden en daarover rapporteeren op de volgende Classicale Vergadering.

Het uitbrengen van de in te dienen rapporten wordt uitgesteld tot de volgende Classicale Vergadering.

De navolgende Deputaten worden benoemd voor 1904:

Quaestor: J. J. van Arkel, te Utrecht.

Archivaris: Ds. M. van Minnen.

Voor Kerkvisitatie: Ds. G. J. Barger en Ds. H. Buitenhuis; sec. Ds. Fernhout en Ds. van Minnen.

Voor Examina: Ds. van Minnen en Ds. Schock.

Voor Hulpbehoevende Kerken: Ds. Bouma en Ds. Buitenhuis.

Voor Vacatures en Consulentschap: Ds. van Bueren.

Voor Bezwaardiensten: Ds. Buitenhuis.

Voor Collecten Theol. Faculteit aan de Vrije Universiteit en Theol. School: Ds. Barger.

Voor Zending: Ds. Schock.

Quaestor voor vacatuurpenningen: Ds. Bouma.

Voor de kas van Emeriti Predikanten, weduwen en weezen: Ds. Ruijs en Ouderl. Fokkink.

Voor Deputaat voor samenwerking in de Zending met de Kerk van Utrecht: Ds. Barger, sec. Oud. van Zanten te Zeist.

Voor vermeerdering van de inkomsten der Theol. School: J. Lagerweij, te Zeist.

Consulent voor plotseling vacant komende Kerken: Ds. Fernhout.

De Kerk van Amerongen deelt mede, dat zij van de haar toegezegde subsidie maar heeft ontvangen *f* 100.—. Aan den Quaestor der deputaten ad hoc zal daarover een schrijven gericht worden.

Aan de Kerk van IJselstein wordt *f* 50,— toegestaan uit de kas voor hulpbehoevende Kerken.

De regeling der vacatuurbeurten geschiedt als volgt:

Zeist, September, Utrecht.

Benschop, November, Ds. Ruijs.

IJselstein, November, Ds. Bouma en Ds. Schock.

Zuilen, November, Ds. van Bueren.

Vleuten, November, Ds. Buitenhuis.

Aan de Zusters de Veer en Mulder zal een schrijven worden afgezonden namens de Classis, waarvan voorlezing geschiedt.

Nadat Ds. Barger in dankzegging is voorgegaan, wordt de vergadering gesloten.

Uit naam en op last der Classe,

G. J. Barger.

De Vijftiende Centrale Diaconale Conferentie

Punt V. werd kort ingeleid door br. Janse, terwijl de Diaconie van Breukelen bericht had gezonden, dat zij wegens kerkvisitatie verhinderd was een afgevaardigde te zenden, zoodat voor punt VI geen inleider was. Punt VII werd door br. Timmer toegelicht. De bespreking concentreerde zich voornamelijk om punt V. Een der broeders sprak als zijne meening uit, dat wij bij dit onderwerp: „de Diaconie en de medische verzorging," allereerst de vraag te bespreken hadden, of de Diaconie dienaangaande eene roeping had, en zoo deze vraag bevestigend moet beantwoord worden, dan te komen tot bespreking van de wijze hoe. Verschillende broeders achten de bespreking van de eerste vraag geheel overbodig. Het is een natuurlijke zaak, iets wat van zelf spreekt, dat de Diaconie ook hierin een roeping heeft.

De Voorzitter zegt, aan de bespreking dezer zaak geen behoefte te gevoelen, doch wil de vrijheid van het woord niet aan banden leggen.

Br. Spier (Amsterdam) zou zich persoonlijk gaarne hierbij aansluiten, doch de praktijk bij vele Diaconieën is soms zoo verschillend. Mededeelende, hoe deze medische hulp door de Amsterdamsche Diaconie was geregeld, hoe een commissie was benoemd om rapport uit te brengen over deze regeling, die gedurende 18 maanden had bestaan en hoe plotseling, op voorstel van een paar broeders uit een enkele wijk, de geheele arbeid was losgelaten; acht hij bespreking dezer zaak daarom wel terdege noodig, vooral om de overtuiging der broeders te versterken, hierbij wijzende op de gelijkenis van den barmhartigen Samaritaan.

Br. Von Meijenfeldt geeft als toelichting op het medegedeelde van br. Spier, dat de oorzaak van de plotselinge staking te Amsterdam te zoeken is in gebrek aan financien. Evenals op tal van andere plaatsen, heeft ook de Diaconie aldaar te worstelen met geldgebrek, zoodat men genoodzaakt was zich te bezuinigen, en daarbij het eerst de geneeskundige hulp het moest ontgelden.

Onderscheidene broeders, de noodzakelijkheid van het verleenen van zoodanige hulp beplei tende, betreuren het besluit van Amsterdam en raden ten sterkste aan om op het plotseling genomen besluit terug te komen.

Ds. Teerink keurt het af om bepaalde klassen of indeelingen onzer armen te maken en daarbij te bepalen, welke categorie zal geholpen worden, en welke niet. Wij hebben armen, en in hun gebrek, nood en behoefte moet voorzien worden. Vooral zij die in lijden en smart verkeeren, moeten in de allereerste plaats geholpen worden.

Br. Spier houdt vol, dat er wel terdege oorzaak bestaat om de vraag te bespreken, of het de roeping der diakenen is, voor de medische hulp te zorgen; want niet alleen acht hij het noodig, dat wij ons bewust zijn, dat wij er voor te zorgen hebben, maar ook dat wij de gronden kunnen aangeven, waarop deze verplichting rust.

Ds. Teerink is het hiermede niet eens, daar Gods Woord in dezen duidelijk genoeg spreekt. Zonder meer behoeven wij slechts te letten op onzen barmhartigen Hoogepriester, die zoo telkens Zijne hand uitstrekte teneinde lichamelijke ellende weg te nemen. Z. Eerw. waarschuwt dat wij de zaak niet moeten omkeeren. Waar het een van eltsheid is, iets wat gegrond is op Gods Woord, daar behoeven wij geen bewijzen voor bij te brengen. Juist omgekeerd. Zij die de medische hulp voor onze arme kranken loslaten, zijn verplicht zich te verantwoorden.

De geheele vergadering was het hiermede eens, en met instemming werd het woord van br. Jan Dees van Zaamslag gehoord, dat het niet alleen roeping en plicht, maar bovenaleisch des Heeren is.

Hierop werd het debat over deze zaak gesloten en konden wij voortgaan te spreken *over de meest gewenschte wijze om de medische hulp te verleenen.*

Over punt Va. waren al de broeders der Diaconie te Middelburg C. het eens, doch in de praktijk was het hun niet altijd mogelijk dit uit te voeren. Verschillende voorbeelden werden hiervoor aanbehaald.

Br. Blankenberg spreekt als zijn meening uit, dat het ook op den weg der Diaconieën ligt om naast het beste tevens het voordeeligste te zoeken. De apothekers staan onder controle, zoodat het dus hetzelfde is, welke apotheker de geneesmiddelen levert. Zoo men derhalve door een contract te sluiten goedkooper terecht kan, acht hij dit gewenscht en noodzakelijk.

Op verzoek van br. Noteboom van Utrecht deelt br. Von Meijenfeldt een en ander mede omtrent de losgelaten regeling te Amsterdam. Liet men daar den arme geheel de vrije beschikking, dan zou dit de Diaconie op ongeveer *f* 5000 per jaar komen te staan. Doch met een viertal Geref. doctoren was een contract gesloten om de arme kranken tegen 60 ct. per visite in hunne woningen en tegen 25 ct. bij zich in 't spreekuur te behandelen, terwijl met een apotheker een accoord was aangegaan om voor 20 à 21¼ ct. de geneesmiddelen per recept te leveren. In het vorige jaar had dit aan de Diaconie ongeveer *f* 1100 gekost. In den laatsten tijd was er sprake van het oprichten van een onderling Ziekenfonds, wat aan de deelnemers en dus ook aan de Diaconie een belangrijk voordeel zou opleveren; doch men stuite af op het besluit der Amsterdamsche doctoren, die geen hulp voor nieuwe ziekenfondsen willen verleenen.

Een der broeders van Middelburg geeft toe, dat er wel verschil is in deze zaak tusschen een arts en een apotheker. De vrije beschikking over den apotheker te geven, is niet noodzakelijk, doch ten opzichte van den arts staat de zaak anders. Om verschillende redenen kan men den eenen arts boven den anderen prefereeren, terwijl men bovendien rekening dient te houden met voorliefde, suggestie, enz., waarom hij den arme in zijn keuze geheel vrij zou willen laten. De voorzitter wijst op de consequentie, dat wanneer men de keuze heeft tusschen een goddeloos en een Geref. geneesheer, men dan ook moet toelaten, dat de eerste gekozen wordt.

Br. Blankenberg wijst op het verschil van plaatselijke toestanden. Wat op kleinere plaatsen geschiedt, is daarom niet altijd mogelijk voor groote Diaconieën.

Een der Utrechtsche broeders sluit zich hierbij aan. Bij geheele vrijlating zou men de vreemdste en zonderlingste toestanden krijgen, en hij raadt daarom aan zooveel mogelijk de armen vrij te laten, doch rekening te houden met omstandigheden en derhalve ook met de beperkte middelen der Diaconie.

Een ander broeder vindt het wel wat vreemd, dat een goddeloos en een Geref. geneesheer op gelijke lijn gesteld zouden worden, en vraagt, waarom dan zooveel werk gemaakt van het tot standkomen eener medische faculteit aan de Vrije Universiteit?

Nog een ander meent, dat de vraag moet gesteld worden, of geld voor medische hulp, dan wel de medische hulp zelf moet verschaft worden.

Ds. Teerink, het gesprokene resumeerende, zegt, dat hoewel wij overeenkomstig onze beginselen de meest mogelijke vrijheid moeten verleenen, we toch ook rekening dienen te houden met plaatselijke toestanden, daar wij voor alle gevallen niet éénzelfde lijn kunnen trekken. Als navolgingswaardig voorbeeld deelt Z Eerw. mede, dat te Amersfoort een fonds bestaat, dat tegen 10 ct. per week de keuze geeft tusschen 5 à 6 doktoren en verschillende apothekers. De Diaconie te Amersfoort raadt telkens de armen aldaar aan om lid te worden en steunt deze zoo noodig in het betalen der contributie. Dit is geheel iets anders dan de armen naar het Gemeentebestuur te zenden; want bij zoodanig fonds betaalt de arme zelf en staat dus gelijk met meer gegoeden, die van zulk een fonds lid zijn. Om deze armen echter aan het Gemeentebestuur over te geven in zake medische hulp is even afkeuringswaardig, als ze voor andere hulp daarheen te verwijzen.

Na nog eenige bespreking, waarbij onderscheidene broeders het hunne in 't midden brengen, wordt de volgende conclusie getrokken: „Punt *a.* en *b.* is gewenscht, rekenende met de omstandigheden. Punt *c* en *d* is niet gewenscht". Alle broeders, ook die uit Assen, hiermede tevreden zijnde, wordt het debat over deze zaak gesloten en een half uur pauze genomen.

(*Wordt vervolgd.*)

Buitenland.

Duitschland. Licenciaat A. Lang over Doumergue's jongste werk over Calvijn.

Wij lazen in de *Reformirte Kirchenzeitung* eene aankondiging van het tweededeel van het werk van den hoogleeraar Doumergue over Calvijn, van de hand van Lic. A. Lang.

Bij deze aankondiging wordt de aandacht ook gevestigd op twee kleinere geschriften van den hoogleeraar uit Montauban, waaruit blijkt dat de studien, die in Nederland over Calvijn en het Calvinisme verschenen, niet zonder nut voor den Franschen hoogleeraar en levensbeschrijver van den grooten reformator bleven. In 1898 verscheen eene rectorale rede van Prof. Doumergue, onder den titel van „Calvijn, den stichter der moderne vrijheden". In deze rede toont Doumergue op het voetspoor van Dr. A. Kuyper treffend aan, dat de staatkundige vrijheid en de vrijheid van conscientie hoofdzakelijk door Calvijn zijn voorgestaan.

Zeer interessant is ook een geschrift van Doumergue over: „De kunst en het gevoel in het werk van Calvijn", te Genève in 1902 uitgegeven. De aanleiding tot de uitgave van dit geschrift was de volgende:

Voor een drietal jaren hield de heer Brunetière, hoofdredacteur van de *Revue des deux Mondes*, een voordracht te Genève over Calvijn, waarin hij den reformator Intellectualisme, Aristocratisme en Individualisme ten laste legt. Te gelijk verscheen van de hand van Mientz in de *Revue des Revues* (Juli 1902) over Calvijn een artikel, waarin deze reformator wordt voorgesteld als de fanatiekste onder alle leiders der hervorming, wien de kunst slechts een negatief belang inboezemde en die oorzaak werd dat zoowel het hart als de ziel uitgedroogd werd.

Tegenover deze betoogen hield Doumergue in April 1902 in Genève en in Lausanne drie voordrachten. De eerste rede ging over: „de muziek in den arbeid van Calvijn", de tweede over: „de schilderkunst in den arbeid van Calvijn"; de derde: „het gevoel in den arbeid van Calvijn". Dat Doumergue Dr. Kuyper's belangrijk geschrift „Calvinisme en kunst" dikwerf daarbij aanhaalt, is te verstaan. Ook verbijden wij er ons in, dat de wenschelijkheid uitgesproken wordt, dat dit geschrift van Dr. Kuyper in het Duitsch zal vertaald worden, even als de drie redevoeringen van professor Doumergue.

Dit alles dient tot inleiding van een aanprijzen van het tweede deel van Doumergu's werk over Calvijn als een werk, dat eenig in zijn soort is en als gedenkteeken der liefde voor den reformator moet beschouwd worden.

Wij verheugen er ons in, dat ook in Duitschland de studiën over Calvijn steeds meer de aandacht trekken, en dat met name Lic. A. Lang aan die studiën zoo ijverig deel neemt.

N.-Amerika. Eene verantwoording.

Ds. Fortuin, in Nederland geen onbekende, toog naar Noord Amerika om aldaar de Chr. Gereformeerde kerk te dienen. Na eenigen tijd bij de Chr. Geref. kerk van North West Street te Kalamazoo voorganger geweest te zijn, werd hij in de Gereformeerde kerk beroepen en wel te Middleburg In die kerk vond hij echter het z.g. „doopleden stelsel", doch de kerkeraad dier gemeente besloot voortaan alleen den H. Doop te bedienen aan kinderen, waarvan de ouders of een der ouders als geloovigen erkend zijn. Jaar uit jaar in had men alles gedoopt wat in het doophuis kwam, doch kerkeraad en leeraar waren van gevoelen, dat aan dien staat van